

Innehållsförteckning

1 - Om Se människan	sid. 3
2 - Avgränsningar	sid. 3
3 - Intressenter	sid. 4
4 - Miljöaspekter	sid. 5
5 - Riktlinjer för hållbarhetsarbetet	sid. 5
6 - Organisation och ansvarsfördelning	sid. 6
7 - Mål och åtgärder 2019	sid. 7
<i>7.1 - Pastoral verksamhet</i>	sid. 7
<i>7.2 - Varor och tjänster</i>	sid. 10
<i>7.3 - Byggnader och lokaler</i>	sid. 13
<i>7.4 - Förvaltning och ekonomi</i>	sid. 14
<i>7.5 - Transport/Kommunikation</i>	sid. 16
<i>7.6 - Avfall och Kemikalier</i>	sid. 17
<i>7.7 - Hållbarhetskommunikation</i>	sid. 19
8 – Utbildning och kunskapsöverföring	sid. 20
9 – Nödlägesberedskap och risker	sid. 20
10 - Rutin för lagefterlevnad	sid. 21
11 - Information	sid. 21
12 - Uppföljning	sid. 21

1. Om Se människan

Eventet Se människan äger rum varje år på Svenska Mässan, Göteborg och är en del av Bokmässan som 2018 hade ca 85 000 besökare. Svenska kyrkan är Bokmässans största samarbetspartner och därtill Svenska kyrkans största publika evenemang under året. Till Bokmässan kommer över 800 författare från mer än 30 länder - vilka medverkar i seminarier eller scenprogram.

Se människan arrangerar ca 7 – 10 stora seminarier och har ca 60 -70 scenprogram samt en del kulturarrangemang runt om i kyrkor och församlingshem. Se människan vill stimulera till möten mellan kyrkan och det allmänna kulturlivet, och lyfta fram frågor om människosyn, livsfrågor och tro.

Den pastoral verksamheten under eventet utgörs av – förutom av söndagens litterära gudstjänst – morgonböner, samtal på scenen, inslaget ”Samtal pågår” och spontana samtal i montern.

Den praktiska verksamheten utgörs av arrangerandet av seminarier, samtal, fotoutställningar, bildspel, inspelning för Youtube och podcast samt kaffeservering.

I detta dokument kan Se människan ibland komma att förkortas till SE.

Beslut taget 2019-06-20 av styrgruppen för Se människan att miljödiplomera eventet Se människan.

2. Avgränsning

Miljödiplomeringen omfattar arrangemanget av Se människan på Bokmässan i Göteborg 2019. I diplomeringen ingår alla aktiviteter som direkt utförs eller bekostas av organisationen bakom Se människan inklusive alla aktiviteter som utförs av organisationen innan eventet som exempelvis resor.

Se människan har också en indirekt påverkan, där en positiv miljöeffekt kan uppstå genom att innehåll och upplevelser bidrar till att på sikt förändra människors värderingar och beteende. Att utnyttja denna påverkansmöjlighet ingår också i miljödiplomeringen.

En person tillhör organisationen bakom Se människan om hen:

- Sitter med i styrgruppen för Se människan.
- Är anlitad direkt av styrgrupp eller av styrgrupp utsedd ansvarig för Se människan.
- Bär Se människans logotyp/klädsel under event.

3. Intressenter

Olika intressenter berörs på olika sätt av eventet. Nedan visas de intressenter som berörs och på vilket sätt.

Huvudintressenter

- | | |
|------------------------|---|
| Besökare till mässan | - Upplever det som händer på eventet, kunskapsöverföring. |
| Sv. kyrkans personal | - Arbetar med att skapa eventet. |
| Ideella funktionärer | - Skapar och möjliggör för eventets storlek och funktion. |
| Medlemmar i Sv. kyrkan | - Finansierar eventet. |
| Styrgrupp | - Beslutar och styr över eventets utformning. |
| Leverantörer | - Levererar nödvändiga varor och tjänster |
| Förlag | - Möjliggör för författare att delta i eventet. |
| Författare | - Skapar innehållet i eventet med sin närvaro och sitt engagemang. |
| Svenska Mässan | - Tillhandahåller lokal och övrig infrastruktur och möjliggör för Bokmässan som event |

Övriga intressenter

- | | |
|--|--|
| GBG:s stifts församl.
och pastorat. | - Sprider information och deltar i vissa fall med lokaler och personal samt rekryteringsbas för ideella. |
| Verbum | - Exponering på plats på mässan/Svenska Kyrkans bokförlag. |
| Sensus studieförb. | - Exponering på plats på mässan. |
| Sackeus | - Exponering på plats på mässan. |
| Göteborgs stad | - Levererar infrastruktur och PR kring eventet Bokmässan. |
| Fotografer/Årets bild | - Skapar utställningar kring monter/på mässan. |
| Pilgrim Sverige | - Exponering på plats på mässan. |
| Sigtunastiftelsen | - Utbildar samtalsledare/medarrangör. |

4. Miljöaspekter

De största miljöaspekterna för Se människan anses vara:

Trycksaker

Klimatbelastningen från trycksaker beräknas till ca 4 ton Co2 – detta exklusive transporten från tryckeriet till Göteborg samt transporter för distribuering av tidningen Se människan.

Flygresor

Klimatbelastningen har varierat årligen mellan 0 och ca 1,3 ton Co2.

Landtransporter

Flera olika landtransporter med bil och liten lastbil sker runt om Göteborg med kranskommuner. Transporter sker under minst 4 dagar. Klimatbelastning okänd.

Påverkansarbete

Se människans monter har ca 11 000 besökare, vilket gör att SE har stora möjligheter att påverka positivt genom att kommunicera hållbarhet i olika former.

5. Riktlinjer för hållbarhetsarbetet.

Skapelsen och allt liv utgår ur Guds hand. Därför är livet heligt och värdefullt i sig. Människan skapades till Guds avbild, och som en del av skapelsen är det människans uppgift att bruka och förvalta den. Svenska kyrkan är en del av en världsvid kyrka där vi tillsammans bär ansvar för att dela och vårda skapelsens gåvor på ett rättvist och hållbart sätt, dvs. genom en rättvis fördelning som omfattar både dagens och kommande generationers behov och för ett hållbart samhälle som förutsätter att vi hushåller med naturens resurser och skyddar ekosystemens livsbringande tjänster.

Se människan är ett samlingsnamn för Svenska kyrkans arbete med kultur, media och livsfrågor på Bokmässan och bedrivs utifrån övertygelsen att Gud möter människan på många sätt. Se människan vill stimulera till möten mellan kyrkan och det allmänna kulturlivet och lyfta fram frågor om människosyn, livsfrågor och tro.

För att Se människan ska svara mot inledningens formuleringar om hållbarhet ska alla beslut som organisationen bakom Se människan tar göras med utgångspunkt från målen 3,6,7,12,13,14,15 och 16 i Agenda 2030. Se människan ska även bidra till ett medvetandegörande om hållbarhetsfrågor.

Beslutad 2019-06-27 av styrgrupp för Se människan.

6. Organisation och ansvarsfördelning 2019

Grupper med beslutande och styrande funktion: som utgör eventorganisationen:

Styrgrupp

Göteborgs stift och Svenska kyrkan nationell nivå samarbetar med anordnandet av Se människan och de två representeras i styrgruppen som i sin helhet består av:

Pia Dahlén, Kyrkokansliet Uppsala

Cristina Grenholm, Kyrkokansliet Uppsala

Gunilla Hallonsten, Kyrkokansliet Uppsala

Per Starke, Göteborgs stift

Olof Karlsson, Göteborgs stift

Projektledare

Mikael Ringlander, Göteborgs stift

Erika Hedenström, Kyrkokansliet Uppsala

Koordinator

Kristina Bergqvist

Monterchefer - har helhetsansvaret över det som händer i montern.

Lars Svedjenäs

Roland Hedlund

Gruppledare – leder de ideella grupperna.

Linda Johansson Karin Janfalk Jenny Rogestedt

Helena Ceder Susanne Godborg Aurora Dellstig

Ingegerd Evaldsson Sara Strindevall Ingemar Birgersson

Marie Svensson Margareta Wicander Linda Denlert

Ansvarsområden - som agerar efter beslut från styrande grupper:

Montervärdar - består av en stor grupp ideella som sköter kaffekokning, servering m.m.

Samtalsledare – Leder samtal på scenen med inbjuden gäst.

Scenvärdar - arbetar två och två där den ena sköter teknikbordet och den andra står framme på scenen med mikrofon och på- och avannonserar programmet samt tar omhand författaren och samtalsledaren.

Samordnare miljödiplomering: Malin Skogqvist

7. Mål och åtgärdsprogram

Samtliga delmål och tillhörande åtgärdsprogram ska vara fastställda av eventets beslutande nivå. Ansvariga för måluppfyllnad kan delegera uppgifter men är fortsatt ytterst ansvariga. Samtliga mål har en koppling till specifikt mål i Agenda 2030, vilket visas av symbolen i högerkant.

Mål och åtgärdsprogram beslutat: 2019-06-27 av styrgrupp/Se människan.



7.1 Pastoral verksamhet

Mål 1:

I powerpointpresentationen som visas 2019 och som informerar om författarsamtalen ska det skapas minst två textelement som behandlar samspelet mellan hållbarhetsfrågor och teologi.

Aktiviteter:

Ansvariga hittar passande texter och ger dessa till kommunikationsansvarig för Se människan.

Ansvarig för att målet nås:

Mikael Ringlander och Erika Hedenström

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Mikael Ringlander, Erika Hedenström, Maria Gustafsson.

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2019-09-11

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 2:

Vid den litterära gudstjänsten 2019 ska minst ett inslag beröra ekologisk hållbarhet.

Aktiviteter:

Ludvig Lindelöf skriver och utarbetar sin egen text där också måluppfyllnad nås.

Ansvarig för att målet nås:

Ludvig Lindelöf

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Ludvig Lindelöf

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2019-10-01

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 3:

Till senast 2020 ska det ha varit minst två olika konstutställningar kopplad till ekologisk hållbarhet.

Aktiviteter:

Planeras inför Se människan 2020.

Ansvarig för att målet nås:

Mikael Ringlander Erika Hedenström

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Planeras inför Se människan 2020.

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2020-10-01

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 4:

Miljöutbildningen som riktar sig till organisationen för Se människan ska både innehålla naturvetenskapliga som teologiska moment.

Aktiviteter:

Ansvariga lägger upp utbildningens innehåll samt tidsåtgång i en utbildningsplan.

Ansvarig för att målet nås:

Christina Bernerus, Lars Björksell

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Christina Bernerus, Lars Björksell, Malin Skogqvist

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2019-09-12

Uppföljning av mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

7.2 Varor och tjänster



Mål:1

All mat och dryck som beställs fr.o.m. 2019 ska uppnå följande krav:

- Alla äggprodukter ska ha svenskt ursprung.
- All mejeri ska vara ekologiskt certifierad.
- Fisk ska vara certifierad MSC-märkt.
- Vin/kaffe/te ska vara certifierat ekologiskt och Fairtrade.
- Inget buteljerat vatten.
- Om kött serveras ska det vara certifierat ekologiskt.

Aktiviteter:

Leverantörer av mat och dryck ska få ovanstående kravspecifikation när beställning görs.

Ansvarig för att målet nås:

Mikael Ringlander och Olof Karlsson

- Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Mikael Ringlander och Olof Karlsson

Resurser som tilldelats:

Beställning av mat/dryck ingår i ordinarie uppgifter. Inga extra ekonomiska resurser bör tilldelas då leverantör bör kunna hålla sig inom budget.

Mål ska vara uppnått:

2019-09-01

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 2:

Under 2019 utvärdera och skapa en rapport om åtgång och behov av tidningen ”Se människan”

Aktiviteter:

Välja ut ett antal distributionspunkter där det undersöks hur tidningen går åt.

Inte aktivt dela ut tidningen under pågående mässa till fördel för den mindre foldern och utvärdera.

Ansvarig för att målet nås:

Mikael Ringlander Erika Hedenström

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Ansvarig, montervärdar.

Resurser som tilldelats:

Extra arbetstid kan under utvärderingen krävas för transporter och administration.

Mål ska vara uppnått:

2019-11-01

Uppföljning mål/aktiviteter

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 3:

Senast 2019 ska alla kaffemuggar, servetter och träskedar som beställs vara miljömärkta.

Aktiviteter:

Undersöka i sortiment hos befintliga leverantörer.

Ansvarig för att målet nås:

Olof Karlsson

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Olof Karlsson, Pål Irestad

Resurser som tilldelats:

Resurser kan sparas eller behöva ökas beroende på val.

Mål ska vara uppnått:

2019-09-01

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.



7.3 Byggnader och lokaler

Mål 1:

Alla ljuskällor som hyrs 2019 av Se människan ska ha lägsta möjliga energiåtgång för sitt användningsområde.

Aktiviteter:

Kontrollera med leverantör av ljuskällor, de ska se över vad de levererar/använder så att delmål uppnås.

Ansvarig för att målet nås:

Olof Karlsson

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Olof Karlsson

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter.

Mål ska vara uppnått:

2019-09-11

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

7.4 Förvaltning och ekonomi



Mål 1:

Klimatkompensera samtliga flygresor som betalades för 2015-2019.

Aktiviteter:

Beräkna klimatutsläpp i samband med betalade flygresor till och från ”Se människan ” 2015-2019. Kompensera via ZeroMission.

Ansvarig för att målet nås:

Kristina Bergqvist

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Hållbarhetssamordnare.

Resurser som tilldelats:

Ekonomiska resurser krävs för klimatkompensationen. 265 kr inkl. moms per ton Co2.

Mål ska vara uppnått:

2019-09-01

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 2:

Se människan ska till senast år 2020 vara klimatpositivt.

Aktiviteter:

Under 2019 utreda vilka aktiviteter som resulterar i klimatpåverkan.

2019-2020 beräkna samtliga aktivitetens klimatpåverkan.

Senast till Bokmässan 2020, - genom olika, valfria insatser - sänka eller kompensera klimatpåverkan så att Se människan blir klimatpositiv.

Ansvarig för att målet nås:

Styrgrupp

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Hållbarhetssamordnare

Resurser som tilldelats:

Genom aktiviteterna kan ekonomiska medel likväl sparas in som behöva höjas.

Extra arbetstid för planering och beräkning.

Mål ska vara uppnått:

2020-09-20

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.



7.5 Transport/Kommunikation

Mål 1:

Samtliga lastbilstransporter till och från mässan 2019 ska utföras med fordon som har miljöklass euro 6.

Aktiviteter:

Hyrning av lastbil ska ske från leverantör som kan garantera en bokning av lastbil med miljöklass euro 6.

Ansvarig för att målet nås:

Olof Karlsson

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Olof Karlsson, Pål Irestad

Resurser som tilldelats:

Ej sannolikt att extra ekonomiska resurser krävs.

Mål ska vara uppnått:

2019-09-01

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 2:

I samband med transporter för uppbyggnad och rivning av mässmonter ska klimatbelastningen minska med 30 % till 2020.

Aktiviteter:

2019 – samla in data för antalet körda mil, bränsle och tidsåtgång. Räkna även hur stor budget och arbetstid som krävdes.

2019-2020 – undersöka med extern leverantör om de kan sänka klimatbelastningen samt kostnad i tid och pengar.

Ansvarig för att målet nås:

Olof Karlsson

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Olof Karlsson, Pål Irestad

Resurser som tilldelats:

Extra arbetstid.

Mål ska vara uppnått:

2020-09-20

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.



7.6 Avfall och Kemikalier

Mål 1:

Utarbeta plan för att kaffesump som produceras under mässan 2019 ska kunna komposteras till 100 %.

Aktiviteter:

Samtal med Svenska Mässan om särskild möjlighet till kompostering och närhet till kompoststation.

Ansvarig för att målet nås:

Olof Karlsson

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Olof Karlsson, montervärdar.

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2019-09-11

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 2:

Senast 2019 ska allt farligt avfall sorteras på plats på Svenska Mässan.

Aktiviteter:

Skriva ut lista över vad som är farligt avfall, Skapa rutin för avfallssortering/farligt avfall.

Ansvarig för att målet nås:

Olof Karlsson

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Olof Karlsson, montervärdar

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2019-10 - 01

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

Mål 3:

Senast 2019 ska alla städ- och rengöringsprodukter vara miljömärkta och fria från konserveringsmedel och färgämnen.

Aktiviteter:

Gör lista på vilka städ och rengöringsprodukter som används, köp in efter kriterier i delmål.

Ansvarig för att målet nås:

Olof Karlsson

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Olof Karlsson, montervärdar

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2019-09-26

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.



7.7 Hållbarhetskommunikation

Mål 1:

Utarbeta plan för att kommunicera Svenska kyrkans hållbarhetsarbete vid minst tre tillfällen under pågående mässor (2019) – varav minst en fast exponeringspunkt.

Aktiviteter:

Planera för och hitta lämpliga exponeringsplatser eller tillfällen att kommunicera valda/passande delar av kyrkans hållbarhetsarbete och/eller ”Se människans” miljödiplomering. Producera lämpligt material på papper/digitalt.

Ansvarig för att målet nås:

Mikael Ringlander, Erika Hedenström

Vem/vilka som ska utföra aktiviteterna:

Maria Gustafsson

Resurser som tilldelats:

Ingår i ordinarie arbetsuppgifter

Mål ska vara uppnått:

2019-09-11

Uppföljning mål/aktiviteter:

Uppföljning sker vid eventorganisationens uppföljningsmöte 18/10 2019.

8. Utbildning och kunskapsöverföring

Utbildning sker enligt Utbildningsplan.

Kunskapsöverföring från ex. Världens fest i Västerås och de Samiska kyrkodagarna har skett via möten och sammankomster med delar av eventorganisationen.

Kunskapsöverföring sker även via utbildningarna enligt utbildningsplan.

9. Nödlägesberedskap och risker

Bedömning av särskilda miljörisker:

Risk	Förebyggande åtgärd
Felaktig hantering av farligt avfall.	Checklista ska skapas om vad som är farligt avfall och hur det ska tas hand om.
Olycka/incident under transport kan medföra läckage av diesel/bensin/olja.	Förare ska följa gällande föreskrifter från uthyrare av fordon samt gällande trafikregler. Förare ska också veta var de vänder sig om olycka/incident inträffar.

Rutiner för nödläge:

Rutiner Svenska mässan, Se människan och Svenska kyrkan:

Vid ev. utrymning så svarar mässan för det via ett högtalarsystem genom vilket man lämnar instruktioner.

Det finns en nära kontakt och ett samarbete med Svenska mässans säkerhetsavdelning. Projektledare Mikael och Erika går igenom vilka gäster vi har och när. Under mässdagarna finns mässans säkerhetspersonal på plats liksom polis.

Dialog finns även med Svenska kyrkans säkerhetsansvarige på nationell nivå.

Vid montervärdsinfon tar vi upp säkerhetsfrågorna, under 2018 gjordes en särskild utbildningsinsats för montervärdar m fl.

Under mässtagarna finns det alltid en monterchef på plats. Denne har möjlighet att kontakta mässans säkerhetsorganisation och sjukvårdsorganisation.

10. Rutin för lagefterlevnad

Varje år inför planeringsstart för Se människan ska ansvarig person be Hållbarhetssamordnare på stiftskansliet Göteborgs stift - eller motsvarande, om aktuell laglista för lagar som berör eventet Se människan. Laglistan ska sedan beaktas vid planering.

11. Information

Kommunikation med intressenter enligt kommunikationsplan.

Information och dokumentation om miljödiplomeringen finns på Göteborgs stifts intranät fr.o.m. 13/9 2019

12. Uppföljning

Styrgruppen ska låta genomföra intern revision, dels före den externa revisionen och efter eventets genomförande. Arbetet kan delegeras. Uppföljningen ska dokumenteras.

Intern revision genomfördes 30/8.

Intern uppföljning planerad till 18/10 2019